

חובת הגר בכבוד הוריו הביולוגים:

פתיחה:

מבואר בגמ' (יבמות כב ע"א¹): "גר שנתגייר - כקטן שנולד דמי"

וכתב הרמב"ם²:

"עכו"ם שנתגייר ועבד שנשתחרר הרי הוא כקטן שנולד ... דין תורה שמותר לעכו"ם שישא אמו או אחותו מאמו שנתגיירו אבל חכמים אסרו דבר זה כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, שאמש היתה לו זו אסורה והיום מותרת..."

המקור לכך שלגר שנתגייר אין קשר דיני עם הוריו הביולוגים נלמד מהגמ' ביבמות כב ע"א ומסוגיות רבות בש"ס בהם נאמר הכלל: "גר שנתגייר - כקטן שנולד דמי" - כלל זה מלמדנו שאין לגר לכאורה כל שייכות דינית-הלכתית להוריו הביולוגים. במאמר זה אפרוש בס"ד את השיטות השונות בעניין זיקת הגר להוריו בדינים שונים; אציג בירור עומק בשיטתם של מרן הרב קוק והגר"מ פיינשטיין במצוות כיבוד הורים בגר³; ולבסוף אציע שיטה מיוחדת ומפליאה והצגת הנ"מ החשובות.

זיקה דינית וזיקה טבעית:

הרב ראם הכהן במאמרו ("האם גר חייב בכבוד הוריו" – פורסם בעלון "שבת בשבתו"⁴) חילק בין הקשר הטבעי הקיים בין הגר להוריו, לבין הקשר הדיני-הלכתי שאינו קיים. אמנם אף לקשר הטבעי שיש בין הגר להוריו יש משמעות הלכתית, והיא: החיוב ב"מקצת כבוד"⁵, כלומר התנהגות ע"פ הנימוסים המקובלים באותו הזמן. מתוך כך הביא הרב מחלוקת בין מרן הרב קוק שביאר שחיוב זה הינו מדרבנן, לבין האג"מ שהגדיר את החיוב כדאורייתא⁶.

ארחיב מעט את הדברים:

"גר שנתגייר - כקטן שנולד דמי" – לכלל זה שקבעו חכמים יש השלכות רבות: לענין ערוה ועריות⁷, לענין פסול עדות מדין קרוב⁸, לענין חליצה וייבום⁹, לענין ייסורים וענישה שמיימית על חטאיהם שמלפני הגיור¹⁰, לענין אבילות¹¹ ועוד. ממקורות אלו עולה שאכן אין כל משמעות הלכתית לקשר הביולוגי שישנו בין הגר למשפחתו, וה"ה ממש כבריה חדשה לכל דבריו.

מנגד, לענין פריה ורביה:

בגמ' ביבמות סב ע"א מצינו מח' לגבי השאלה האם הילדים שהוליד הגר מלפני הגיור פוטרים אותו ממצוות פריה ורביה: "איתמר: היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, ר' יוחנן אמר: קיים פריה ורביה, וריש לקיש אמר: לא קיים פריה ורביה. רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה, דהא הוה ליה; וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה, גר שנתגייר - כקטן שנולד דמי".

וכך פוסק הרמב"ם להלכה¹²: "היו לו בנים בגיותו ונתגייר הוא והם הרי זה קיים מצוה זו" - כדעת ריו"ח!

¹ ובסוגיות רבות בש"ס.

² הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה יא-יב.

³ תוך התייחסות למאמרו של הרב ראם הכהן המובא להלן.

⁴ מס' 1279 [שבת פרשת חקת] - ע"ש.

⁵ כלשונו של הרמב"ם ממרים פ"ה, הי"א אך השו"ע יו"ד סימן רמא סעיף ט לא נקט "מקצת כבוד" – וראה התייחסות להלן.

⁶ וע"ש היטב ותמצא שאין כוונת האג"מ כלל לדאורייתא, וכתב בהדיא בהיפך. ובמאמרי להלן ארחיב בענין בס"ד.

⁷ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה יא-יב.

⁸ הגמ' ביבמות דף כב ע"א והרמב"ם הלכות עדות פרק יג הלכה ב.

⁹ המשנה ביבמות דף צז ע"ב.

¹⁰ הגמ' ביבמות מח ע"ב.

¹¹ רמב"ם הלכות אבל פרק ב הלכה ג.

¹² אישות פט"ו ה"ו.

- ולכאורה הדבר תמוה שהרי הרמב"ם סותר את היסוד שפסק בהלכות לעיל ש"גר שנתגייר - כקטן שנולד דמי וא"כ הרי אין לו כל קשר לבניו שהוליד בגויותו ומדוע חשיב שקיים המצווה?

ונחלקו המפרשים בשיטת הרמב"ם:

יש מפרשים¹³ שהרמב"ם סובר שדווקא בנתגיירו בניו עמו קיים מצוה זו, משום דמחויב להעמיד בנים ישראלים דווקא. אמנם המהרי"ל חולק וסובר שאפילו¹⁴ לא נתגיירו בניו עמו קיים מצוה זו.

הסבר הגר"א:

לעומת שיטות אלו, הגר"א¹⁵ מעלה אפשרות אחרת להסבר הרמב"ם [מתוך הסברו של הציץ אליעזר¹⁶]:

"לפרש בדעת הרמב"ם דבלא נתגיירו הבנים עמו בודאי קיים פו"ר וזוה אף ר"ל ביבמות נמי מודה, ופלוגתת ר"ל על ר"י הוא רק בנתגיירו גם הבנים עמו, ופליג ע"ז משום דגר שנתגייר וכו', ר"ל הבנים שנתגיירו אינן בנים שלו, והפלוגתא היא משום גירות הבנים דהוי כאלו מתו הבנים דכקטן שנולד דמי, אבל משום גירות עצמו לא פליג ר"ל כיון דבנכריותו קיים דזרעו מיוחס אחריו... וכשנתגיירו גם הבנים גרוע יותר מלא נתגיירו משום דבלא נתגיירו עדיין הבנים מיוחסים אחריו, אבל בנתגיירו כבר אינם בנים שלו ולא מיוחסים אחריו דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ולכך מדפוסק הרמב"ם דבנתגיירו גם הבנים קיים המצוה, יליף מזה הגר"א שבלא נתגיירו בודאי קיים המצוה וכו'¹⁷."

נראה א"כ, לפי העמדתו של הגר"א ברמב"ם ממאי דנקט כריו"ח ופסק שקיים פו"ר אפילו בנתגיירו – משמע בהדיא שסובר שיש לגר זיקה למשפחתו אחר שנתגייר!

ונראה שמכאן חצב הרב קוק זצ"ל את שיטתו המובאת במאמרו של הרב ראם, ונצטט מעט מדבריו¹⁸:

"ומה"ט ס"ל לריו"ח, יבמות ד' ס"ב א', דהיו לו בנים בהיותו נכרי ונתגייר קיים פ"ו, אע"ג דבכ"מ אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, כדכ' התוס' שם ד"ה ריו"ח, והיינו דמ"מ מצד הטבע הם בניו, דהיינו טעמא דשבת, וכה"ג כתב בטו"א בר"ה כ"ח א', דמשו"ה לא אמרינן דלא יהיה יוצא ידי פ"ו, משום דהיה אז פטור, והוי דומיא דאכל מצה בהיותו שוטה והדר חלים, או תקע בכפיותו והבריא, משום דמ"מ שבת איכא, והענין של שבת הוא ג"כ דמצד טבע העולם בנו הוא, והוא מצד הטבע אותו האיש עצמו, אע"פ שמצד התורה כאחר דמי אינו מעכב בזה".

כלומר ישנם מצוות או דינים שתוקפם אינו מתבסס על הגדר ההלכתי - דיני של אותו אדם / מציאות אלא על הגדר המציאותי - טבעי. ודוגמא לכך היא הנידון דן במצוות פו"ר שיסודה הוא מילוי חובת ה"שבת", וכיוון שמצד הטבע בניו מיוחסים אחריו – הרי קיים חובת "שבת" דרמיא עליה.

התחשבות בדעת האב בגיור הבנים:

את יסוד זה לוקח הרב קוק ומשליך למקומות נוספים, כך כתב¹⁹ ביחש לשאלה מדוע מתחשבים בדעת האב היהודי ע"מ לגייר את בנו הקטן מן הנוכרית [כמובא במאמר]:

"והטעם הזה אינו תלוי בדין תורה, אם הוא נחשב לאב או לא, כ"א מה שהוא ע"פ טבע האב שלו ורחמיו עליו. ועפ"ז אף אנו נאמר, דבישראל שיי"ל בן מנכרית, אע"פ שע"פ ד"ת אינו בנו לכ"ד, מ"מ הרי אהבה טבעית של אב לבן יש כאן. ואנן סהדי דניח"ל במאי דעביד אבוהי..."

וא"כ, כך גם ביחש לכיבוד הורים כמובא להלן.

¹³ באה"ע (סימן א' ס"ק י"ז) ע"ש בנו"כ.

¹⁴ מדכתב "אפילו לא נתגיירו" – משמע מדבריו שס"ל למהרי"ל שהרבנותא שנקט הרמב"ם בפסיקתו כריו"ח – בלא נתגיירו דייקא – וראה להלן בגר"א שכתב בהיפך.

¹⁵ באה"ע (סימן א' ס"ק י"ז).

¹⁶ חלק ד סימן טז פרק י.

¹⁷ וכתב ע"ז הציץ אליעזר שם: "וזהו באמת שיטה חדשה מחוורת ונאותה היפך ממה שמפרשים המפרשים ז"ל, ומיושב בזה הרבה דברים כמו שיראה המעיין היטב בסוגיא".

¹⁸ שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן קמח.

¹⁹ שו"ת דעת כהן (עניני יו"ד) סימן קמז.

לעניין כיבוד הורים:

אחר הקדמה זו נשוב לעניין בו פתחנו:

הרב ראם במאמרו הביא את פסקו של הרמב"ם בהלכות ממרים²⁰: "הגר אסור לקלל אביו העכו"ם ולהכותו, ולא יבזהו כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו, אלא נוהג בו מקצת כבוד."

תוקף החיוב ב"מקצת כבוד":

אמנם מהו תוקף חיוב זה של מקצת כבוד?

על כך הביא הרב שתי שיטות:

א. מרן הרב קוק – דרבנן.

הראי"ה קוק זצ"ל ממשיך גם כאן את העיקרון של הקשר הטבעי²¹: "שמשום שע"פ הטבע הרי הוא בנו אין להתנהג נגד הנימוס, אע"פ שאין היחש מה"ת... שהוא מילתא דמסתברא מצד התכונה הטבעית אין ראוי לעקור זה מצד התורה". - וע"פ דבריו הגדיר הרב ראם את תוקף החיוב כחובה מדרבנן.

ב. מנגד, ה'אגרות משה'²² – דאורייתא²³ (כ"כ הרב ראם במאמרו, אך באג"מ העמידו על חיוב כחובת 'ההתרחקות מהמידות הרעות', ואינו כלאו דאורייתא ואף לא חלק מחובת כבוד או"א – והנראה לענ"ד כתבתי בהערה 21 ע"ש ודוק).

הגר"מ פיינשטיין עשה מעין 'דרישת טעמא דקרא' והסביר שהיות ועיקרו של החיוב הוא מצד איסור כפיות טובה²⁴ מוטל עלינו "לאסור גם מאסור זה אף שאין בו חיוב דכבוד אב ואם ממש ויאמרו שבאו מחמורה לקלה" [אג"מ שם]. – וא"כ אף בגויותו מחוייב להתרחק מכפיות טובה כפי שמחוייב להתרחק מהמידות הרעות (ואף נענש על כך) - ואיכא להאי חששא דיאמרו "באנו מקדושה חמורה וכו'" אם גירותו מסירה ממנו חובה זו.

דרך נוספת בהסבר הרמב"ם:

אמנם מדיוק בדברי הרמב"ם מתגלה שיטה נוספת:

נביא את דברי הרמב"ם כלשונו²⁵: "וכן גר שהורתו שלא בקדושה אע"פ שלידתו בקדושה אינו חייב על מכת אביו וקללתו. כשם שאינו חייב על אביו כך אינו חייב על אמו..."

הגר אסור לקלל אביו העכו"ם ולהכותו, ולא יבזהו כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו, אלא נוהג בו מקצת כבוד, אבל העבד אין לו ייחוס אלא הרי אביו כמי שאינו אביו לכל דבר אע"פ שנשתחררו".

²⁰ פ"ה, הי"א.

²¹ שם קמח'.

²² יו"ד ב, קל'.

²³ ובבואי לאחוזו בשיפולי גלימתו של הרב ראם הכהן שליט"א בעוניי לא זכיתי להבין כך את האג"מ - שתוקף חובת הגר בכבוד הוריו הוא דאורייתא ו"מעיקר הדין" דכבוד או"א כמ"ש במאמרו, וכמו"ש האג"מ בהדיא: "וא"כ הוא דבר האסור הוה בין לישראל בין לבני נח אף **שלא מצינו זה בהלאוין דישראל** ובהז' מצות דבני נח משום דהוא כמו שלא נאמר איסור מפורש על מדות הרעות אף שהם דברים מאוסים ומגונים ונענשים ע"ז בין בישראל בין בבני נח", וא"כ אין תוקף החיוב מדאורייתא ודלא כהרב ראם, אלא כחיוב ההתרחקות מן המידות הרעות.

ואין לומר שכוונת האג"מ לדרוש טעמא דקרא ולהרחיב את חיוב כבוד הוריו גם בגוי, מדכתב שם האג"מ בהדיא: "ואף שאין זה איסור ממש הא גם בישראל עכ"פ יש לאסור גם מאסור זה אף שאין בו חיוב דכבוד אב ואם ממש ויאמרו שבאו מחמורה לקלה" [אג"מ שם].

ומה שהביאו לזה (לרב ראם להעמידו בדאורייתא) הוא מדחייתו של האג"מ לרעק"א והיד אברהם (המובאים בתשובתו) שמשמע מדבריו שם שהבין בהאי חששא דיאמרו 'באנו מקדושה חמורה' - ממש איסור דאורייתא כמ"ש גבי עריות - וא"כ וודאי ס"ל להאג"מ שמוטל עליו חיוב דאורייתא של כבוד הוריו בגויותו וביהדותו.

וזה אינו, אלא רק שהאג"מ מדמה בין החשש שיאמרו "באנו מקדושה חמורה וכו'" גבי עריות לנידו"ד, וסבור האג"מ שכשם שגבי עריות 'קדושה חמורה' משמעותה היא איסור - כך גם בנידו"ד, אלא שבנידו"ד, גבי כיבוד או"א, האיסור הוא 'כפיות טובה' וחיובו כחובת ההתרחקות מהמידות הרעות. (ויתכן לדמות עניין זה למש"כ האו"ש בהל' ת"ת ועיין במש"כ בנתיב מצוותיך' לגרז"נ גולדברג בפתחה הכוללת לגבי עניינים שהתורה גילתה על איסורם אך לא אסרה אותם בפועל).

²⁴ וראייתו לכך היא מכך שכבוד רבו קודם - ואם כבוד הורים הייתה גזה"כ בעלמא וודאי שלא היה שייך לומר שרבו קודם, אלא וודאי שעיקר טעם המצווה הוא משום איסור כפיות טובה. ועיין בחינוך (מצוה לג') שכתב "משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלהים ואנשים".

²⁵ רמב"ם הלכות ממרים פ"ה ה"ט - י"א.

הרמב"ם השתמש ביסוד: **"שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו"** - וכבר תמהו על כך הרבה מהאחרונים, שכן לא מצינו שגוי חייב במצוות כיבוד הורים, **וראייה לכך** מהגמ' בנזיר (סא ע"א)²⁶: "דאמר קרא: "לאביו ולאמו לא יטמא", במי שיש לו אב, יצא עובד כוכבים שאין לו אב. למאי? אילימא לענין ירושה, והא"ר חייא בר אבין א"ר יוחנן: עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה, שנאמר: "כי ירושה לעשו נתתי את הר שעייר"! אלא, **במי שמוזהר על כיבוד אביו**".

וכבר הרגיש בזה **היז אברהם** ותיירץ בדוחק "דעכ"פ חזינן דהתורה הקפידה וענשה גם לבני נח על שביזו אבותם כגון לחס". לעומתו תירץ **רעק"א בשם הפורת יוסף** שהכוונה לנימוסיהם, כלומר המשמעות של "באנו מקדושה חמורה" היא שע"פ הנימוסים הטבעיים המקובלים גם בגויים מחוייב הבן בכבוד הוריו.

אמנם באגרות משה הנ"ל לא קיבל את תירוצם וכתב על כך:

"ושני הפירושים דחוקים דמנ"ל להרמב"ם לדמות כיון שעכ"פ ל"ד דבעריות היה אסור לבן נח ובכבוד לא היה איסור ממש, ולרעק"א הוא ענין אחר ממש ונצטרך לדחוק דרק לישנא בעלמא נקט והדין הוא מסברת הרמב"ם לבד אף שלא כתב בלשון "יראה ליי" כדרכו בדבר חדוש שהוא מסברתו בלא מקור מגמ".

- כלומר הגר"מ פיינשטיין קובל על כך שהרמב"ם משתמש ממש באותו יסוד שהשתמש בו לגבי עריות "שלא יאמרו..." וכיון שלגבי עריות משמעות הלשון "קדושה חמורה" משמעותו איסור דאורייתא, כנראה שגם כאן הכוונה לכל הפחות לאיסור, דאל"ה לא היה יכול הרמב"ם להשתמש בלשון של חשש זה ממש כמו גבי עריות - ומטעם זה חידש את חידושו והעמיד את חובת הגוי בכבוד הורים בחיוב - כחובת ההתרחקות מהמידות הרעות.

עפר אני לכפות רגליו של האג"מ, אמנם לענ"ד קושיה מעיקרא ליתא ונראה שנעלם מעינו הבדולח שדייק הרמב"ם בלשונו הזהב וכתב גבי עריות במפורש בלשון זה: **"אבל חכמים אסרו דבר זה** כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה", ואילו גבי כבוד או"א לא הזכיר זאת אלא רק השתמש בביטוי "באנו מקדושה חמורה וכו'".

כלומר לגבי עריות - חל על הגר איסור דאורייתא בגויותו ואילו בגירותו סר האיסור - ובאו חכמים וגזרו עליו איסור דרבנן "שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו'". אמנם לגבי כבוד או"א רק השתמש הרמב"ם בביטוי **שאל** וכתב בסתמא²⁷ "שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו'" - והוא מטעם חילול השם²⁸ שיש בד"ז שח"ו יאמרו שתורתנו הקדושה הסירה מעל הגר מה שאסור מנימוסיהם בגויותו כגון הכאת או"א.

ולזה כיון רעק"א 'בקצירת האומר' במש"כ בנימוסיהם" ודוק.

- **וסרה קושיית האג"מ על רעק"א.**

מקור החיוב - חילול השם:

והנראה מכל זה שיש כאן הבנה נוספת (רעק"א) לעניין חובת הגר בכבוד או"א הביולוגיים, ואין זה לא גזירה דרבנן ולא פרישה ממידות רעות וודאי שלא חיוב מדאורייתא של 'כיבוד אב ואם', אלא כמו שהעלה האג"מ בתחילת דבריו [שאח"כ חזר מהם]: **"והוא כעין טעם חלול השם** שיאמרו שהתורה התירה דברים שאף דעת בני"א היא שאסור".

ומצאתי להביא ראיה גדולה להבנה זו של רעק"א ממה שמצאנו חילוק בפסיקתו של הרמב"ם בעניין זה שהוסיף חובת 'מקצת כבוד'²⁹ המוטלת על הגר, ואילו השו"ע³⁰ השמיט זאת.

²⁶ ראייתו של האו"ש.

²⁷ ולא הזכיר גזירת חכמים כלל. וליתא לקושיית האג"מ על רעק"א שהקשה אי"כ מדוע לא כתב הרמב"ם בלשון "יראה ליי" שהרי חידש הרמב"ם מסברתו? - דאין זה חידוש מסברתו של הרמב"ם כלל, אלא הוא מהלכות חילול השם, וכמ"ש האג"מ בעצמו בתשובה זו אלא שדחה זאת אח"כ כדלעיל.

²⁸ דגזירת חכמים גבי עריות גם נשענת על חשש חילול שם שמים, ולכך השאיל משם הרמב"ם ביטוי זה אלא שלא השתמש במילים "גזירת חכמים" ע"ש.

²⁹ הרמב"ם שם (הלי ממרים פ"ה הי"א) "הגר אסור לקלל אביו ... אלא נוהג בו מקצת כבוד".

³⁰ שולחן ערוך יורה דעה סימן רמא:

ונראה שהדבר תליא במח' בעניין איסור חילול השם בצנעא ובדבר דלית ליה קלא שמצאנו במנ"ח³¹ שכתב "מהש"ס שם³² נראה דבצינעא כולי עלמא מודים דלא שייך הלאו דלא תחללו" – ואין משמע כן ברמב"ם בכמה מקומות³³ שאסר מטעם חילול השם גם בדברים מסויימים שבצנעה ולית בהו קלא. ואילו בשו"ע לא נמצא כן – וי"ל שס"ל שלא שייך חילול השם אלא בדאיכא קלא.

ואם כדברנו – יש לחלק:

בעניין קללת והכאת או"א – שהוא ודאי דבר שיש לו קול – אסור לכ"ע מטעם חילול השם. ואילו, "מקצת כבוד" – בדברים המקובלים בנימוסייהם של הגויים³⁴ שהוא דבר דלית ליה קלא – הרמב"ם מחייב והשו"ע השמיט חיוב זה³⁵.

אחרית דבר

אחרי הודיע ה' אותנו את כל זאת - היוצא למעשה מכל האמור לעיל: **לכ"ע מוסכם** ש: "הגר אסור לקלל אביו העכו"ם ולהכותו, ולא יבזהו כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו"³⁶.

בתוקף חיוב זה נחלקו האחרונים:

מרן הרב קוק: גזירה מדרבנן.

הרב משה פיינשטיין: כחובת ההתרחקות ממידות רעות.

רעק"א ע"פ ביאורנו: חלק מאיסור חילול השם.

חיוב ב"מקצת כבוד":

ע"פ ביאורנו הנ"מ העיקרית בין השיטות תהיה לגבי חיוב "מקצת כבוד":

מרן הרב קוק: קשה להכריע מדבריו.

הגר"מ פיינשטיין: חייב - **גדר החיוב:** כפי מה שלא יתחשב בעיני הבריות ככפוי טובה³⁷.

רעק"א ע"פ ביאורנו: תלוי במח' בעניין חילול השם: **לשו"ע:** פטור, **לרמב"ם:** חייב. גדר החיוב: כפי מה שמקובל בנימוסי הגויים לכבד או"א³⁸.

נפקא מינה לדוגמא – חובת הגר לסעוד את הוריו:

כיום מקובל במדינות רבות ע"פ חוק שהחיוב הממוני בסיעוד ההורים הסיעודיים מוטל על ילדיהם. השאלה היא האם נאמר שגר שהוריו הפכו סיעודיים מחוייב גם מד"ת לממן את סיעוד הוריו הביולוגיים? בישראל ודאי שמחוייב מד"ת דכבוד או"א³⁹, אך בגר הדבר תלוי במח' לעיל:

מרן הרב קוק: יתכן שחייב מדרבנן – קשה להכריע.

הגר"מ פיינשטיין: חייב כחובת ההתרחקות מהמידות הרעות (בהנחה שאחרת יתחשב ככפוי טובה בעיני הבריות)

רעק"א: לשו"ע: פטור לגמרי⁴⁰; **לרמב"ם:** חייב מדאורייתא (שכן הדבר מקובל בנימוסי הגויים).

³¹ מצוה רצו.

³² סנהדרין עד ע"א.

³³ שמשמע מדבריו במקומות רבים שיש איסור חילול השם גם בדבר דלית ליה קלא ובצינעא, דוגמת העובר עבירה במיזיד להכעיס (פ"ח ה"י). והדברים זוקקים הרחבה ואכמ"ל.

³⁴ כפי שרמז לזה הרעק"א לעיל, וכן נראה שהוא הגדר ל"מקצת כבוד" שכתב הרמב"ם, ודלא כהאג"מ שכי"ש "שנוהג בו מקצת כבוד שלכאורה איזה שיעור יש בזה וכו'" ע"ש.

³⁵ ויתכן לפרש שהדבר תליא בפירוש המילים "שלא יאמרו וכו'" – אם הכוונה לאחרים או לגרים עצמם. וכן בלי שגרסי ברמב"ם: "באנו" או "באו".

³⁶ הרמב"ם לעיל

³⁷ כתב בזה"ל: "ויניחא לפ"ז מש"כ הרמב"ם אלא שנוהג בו מקצת כבוד שלכאורה איזה שיעור יש בזה, אבל הוא כפי מה שלא יתחשב בעיני הבריות לכפוי טובה שלזה לא יצטרך לכבדו בכבוד הגדול והמורא שחייבתו תורה, אלא בכל מקום וזמן לפ"מ שחושבין אז הבריות" J- ואולי כך גם יסבור הרב קוק].

³⁸ עיין לעיל הערה 32

³⁹ אע"ג דקיי"ל כיבוד או"א משל אב ולא משל בן

⁴⁰ אא"כ עובר על החוק ותבעוהו בערכאות דודאי דאיכא קלא.

ויש בדבר נ"מ רבות וחשובות ואכמ"ל.

תושלבי"ע